

חולין דף קי"ג

אמר שמואל⁶⁸³, אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה.

אתמר, רב הונא אמר, מולח ומדיח. ובברייתא שנינו, 'מדיח ומולח ומדיח'. ומבאר הגמרא שאינם נחלקים, רב הונא, שלא הצריך הדחה בתחילה, מדובר שהדיחוהו בבית המטבחים, והברייתא מדברת כשלא הדיחוהו בבית המטבחים.

רב דימי מנהרדעא, מלח במלח גס, ונפצו לאחר זמן, מפני שהדם נבלע בה. אבל מלח דק, אין צריך לנפץ, שהוא נתך מעצמו.

אמר רב משרשיא, בני מעיים שלא נמלחו, אינן בחזקת דם ליאסר. ומבאר הגמרא, הכוונה ל'כרכשא' ו'מעייא' שהם קבה וכרס ושאר הדקין, ו'הדרא דכנתא'⁶⁸⁴.

אמר שמואל: אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב. רב ששת מלח כל חתיכה בנפרד. ומבאר הגמרא, שלא עשה כן משום שחשש שדם שיצא מחתיכה אחת תבלע בשנייה, שהרי גם כשמולח חתיכה אחת נחשוש שמה שיצא מצד אחד ייבלע בצד השני.

אמר שמואל משום רבי חייא, השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה, אין בה כח להוציא את הדם מבית השחיטה, ועל ידי כך נבלע הדם באיברים, וגורם שהבשר יהיה כבד יותר מהדם וגוזל את הבריות, ומבליע דם באיברים. והסתפקו חכמי הישיבה, האם הכוונה שהטעם שגוזל מפני שהדם נבלע באיברים, או שיש כאן שני איסורים, שגוזל והדם נבלע באיברים ואינו יוצא? ונשאר הגמרא בתיקו.

השובר מפרקת בהמה מיד
כשנשחטה

משנה

המעלה את העוף עם הגבינה על השלחן, אינו עובר בלא תעשה.

גמרא

683 סימן : בישראל דמנח נפקותא.

684 דקין שסביב הכנתא – שומן המעיים. אבל הלב והריאה והכבד וכנתא יש בהן דם וצריכין לימלח. רש"י.

מדִיִּיקַת הגמרא, משמע משמע שדווקא בנתינה על השולחן אין איסור מהתורה, אבל אם אוכלם יחד עובר. ומכאן שבשר עוף בחלב אסור מהתורה⁶⁸⁵? דוחה הגמרא, כוונת המשנה, 'המעלה את העוף עם הגבינה על השולחן, אין לחוש שמא יאכלנו ויעבור עליו'. שגם אם יאכל לא עבר.

משנה

בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אסור לבשל ואסור בהנאה. בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טְמֵאָה, או בשר בהמה טְמֵאָה בחלב בהמה טהורה, מותר לבשל ומותר בהנאה.

חלב עם בשר עוף חיה וטמאה רבי עקיבא אומר, בשר חיה ועוף אינם אסורים עם חלב מהתורה, שנאמר "לא תבשל גדי בחלב אמו" שלש פעמים. פרט לחיה, ולעוף, ובהמה טְמֵאָה⁶⁸⁶. רבי יוסי הגלילי אומר, נאמר: "לא תאכלו כל נבלה", ונאמר באותו פסוק עצמו: "לא תבשל גדי בחלב אמו" משמע, מה שאסור משום נבלה, אסור לבשל בחלב. עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבשל בחלב? תלמוד לומר: "בחלב אמו" יצא עוף שאין לו חלב אם.

גמרא

איסור בשר בחלב בכל הבהמות אמר רבי אלעזר, יודים שמשמע כל בהמה, שנאמר: "וישלח יהודה את גדי העזים"⁶⁸⁷

כאן פירש לך הכתוב שגדי זה מעזים היה. ומכאן שכשהזכיר הכתוב גדי סתם, אפילו פרה ורחל במשמע. ואין למדים מכאן בגזירה שוה שאף גדי האמור בבשר וחלב עזים הוא? שנאמר בפסוק אחר: "ואת עורות גדיי העזים", לומר שבכל מקום שהוזכר 'גדי' בסתם משמע כל בהמה. ואין למדים משם, כיון שהם שני כתובים הבאים כאחד שאין מלמדים. שואלת הגמרא, ומדוע לא לומדים מהם לסובר ששני כתובים

⁶⁸⁵ ולהוציא משיטת רבי עקיבא, שאמר: פרט לעופות. רש"י.

⁶⁸⁶ 'גדי' פרט לעוף שאינו בהמה, 'גדי' פרט לחיה שאינה בהמה, שאע"ג שחיה בכלל 'בהמה' בא הכתוב ומפקיע. 'גדי' ולא בהמה טמאה. רש"י.

⁶⁸⁷ עמוד ב'.

הבאים כאחד כן מלמדים? עונה הגמרא, בכל אחד יש מיעוט, שנאמר: "העיזים" ולא נאמר 'עזים'.

ריבוי מכפילות הכתוב בבשר בחלב. אמר שמואל, הכתובים באים לדרשא: 1. "גדי" לרבות שאם בשל חלב בחלב ואכלו, עובר משום חלב ומשום בשר בחלב. 2. "גדי" לרבות שאם בשל בשר נבלה בחלב ואכלו, עובר משום בשר בחלב. 3. "גדי" לרבות את השליל. 4. "גדי" להוציא את הדם. 5. "גדי" להוציא את השליא. 6. "גדי" להוציא בשר בהמה טמאה שנתבשל אפילו בחלב בהמה טהורה. 1. "בחלב אמו" ולא בחלב של זכר⁶⁸⁸. 2. "בחלב אמו" – ולא בחלב של פרה לאחר שנשחטה⁶⁸⁹. 3. "בחלב אמו" ולא בחלב מבהמה טמאה. שואלת הגמרא, והרי המילה 'גדי' מופיעה שלש פעמים ולא שש? אלא עונה הגמרא⁶⁹⁰, מהכתוב "לא תבשל גדי בחלב אמו", למדנו לאסור כל מי שיש לו חלב אם בהמה. ולכן בישול בדם ושליא לא צריכים כתוב, שכן אינם בכלל "גדי". וממילא שלשת המילים של גדי נדרשים כך: 1. "גדי" לרבות שאם בשל חלב בחלב ואכלו או בשר נבלה בחלב ואכלו, עובר משום חלב ומשום בשר בחלב⁶⁹¹, וללמד שאיסור חל על איסור. 2. "גדי" לרבות את השליל. 3. "גדי" להוציא בשר בהמה טמאה שנתבשל אפילו בחלב בהמה טהורה.

דעת שמואל לגבי איסור חל על איסור שואלת הגמרא, האם שמואל סובר שאיסור חל על איסור? והרי אמר שמואל בשם רבי אלעזר, מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה? שנאמר באוכל תרומה בטומאת גופו: "ומתו בו כי יחללוהו", פרט לתרומה טמאה שמחוללת ועומדת. הרי שאיסור טומאת הגוף שהוא במיתה בידי שמים, לא חל על איסור טומאת תרומה שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה? עונה הגמרא שלשה תירוצים: א. שבאמת הוא סובר בכל התורה

688 שהיה לו חלב מועט מן הדדים, כגון אם נשתנה והיו לו דדים. רש"י.

689 ד'אמו' משמע: הראויה להיות אם, ולא משנשחטה. רש"י.

690 בגמ' מופיע: 'קסבר שמואל איסור חל על איסור'. ומפרש רש"י שכן שמע והפירוש: שהכתוב לא נצטרך לא לחלב ולא למתה, ואיסור חלב ומתה נלמד מפסוק אחד: שאם בשל חלב או בשר נבלה בחלב, אף הם במשמע. ורש"י דוחה פי' זה ומפ' כפי שהבאנו.

691 והתרבו שניהם, שהם מין גדי, שאיזה מהם תוציא? רש"י.

שאיסור חל על איסור, ורק בתרומה שונה הדין כיון שיש מיעוט בכתוב: "ומתו בו"⁶⁹². ב. באמת סובר שמואל שאין איסור חל על איסור, ושונה הדין בבשר בחלב, שהתורה ריבתה ואמרה "גדי". ג. שהוא עצמו סובר שאין איסור חל על איסור ומה שאמר לעיל זה בשם רבו⁶⁹³.

שאל רב אחדבוי בר אמי את רב, המבשל בחלב גדי של בהמה שלא ילדה מעולם, ויש לה חלב כשהיא קרובה לימי לידתה, האם מדייקים מ"אמו" שהיתה אמו כבר או לא? אמר לו, ממה ששמואל התיר בחלב של זכר משמע שממעטים רק חלב שלא יבוא לכלל אם, אבל כאן היא תבוא לאחר זמן לכלל אם.

692 כדמפרש ביבמות (עג:), שדווקא בפסולי המוקדשין לאחר פדיונם התירו לאכול בין בטומאת הגוף ובין בטומאת עצמן. אבל בתרומה לא התרתי לך לאכול בטומאת עצמה, ולא הבא מכלל עשה עשה. רש"י.

693 רבי אלעזר שאמר לעיל שמואל משמו. וכל היכא דקתני 'משום פלוני' לא שמע מפיו אלא מפיו אחרים שאמרו מפיו; ושמואל לא ראה את רבי אלעזר מימיו: דרבי אלעזר – בחורבן היה (גיטין דף נו.), מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי, ושמואל – מדורות האחרונים היה, בסוף שנותיו דרבי. רש"י.